

Kirsi Juhila, Tanja Dall, Christopher Hall in Juliet Koprowska (ur.) (2021)

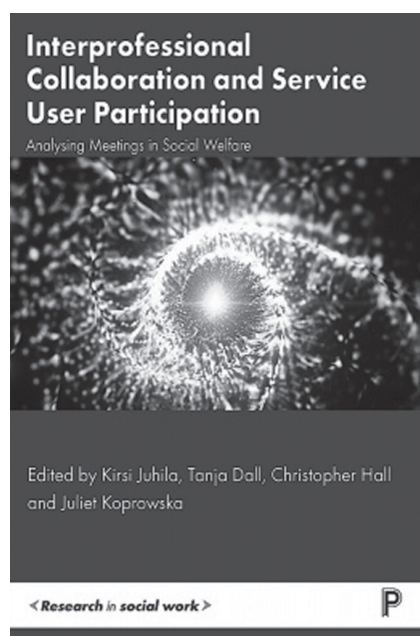
Interprofessional collaboration and service user participation: analysing meetings in social welfare

Great Britain: Bristol University Press. 253 strani.

ISBN 978-1-4473-5663-9.

Monografija *Medpoklicno sodelovanje in udeležba uporabnikov storitev: analiziranje srečanj v socialnem varstvu* je najnovejši produkt članov mednarodne raziskovalne skupine Diskurzivni in narativni pristopi k socialnemu delu in svetovanju (DANASWAC – Discourse and Narrative Approaches to Social Work and Counselling), ki deluje že od leta 1997. Samo ime skupine pove, da je v središču raziskovanja uporaba diskurzivnih, narativnih in tudi lingvističnih pristopov ter metod, z uporabo katerih avtorji in avtorice skušajo pojasniti delovne odnose med strokovnjaki različnih strok in uporabniki v različnih organizacijah in področjih prakse. Tudi najnovejša monografija urednic Kirsi Juhile, Tanje Dall, Juliet Koprowske in urednika Christopherja Halla ponuja raznovrsten nabor raziskav, z osrednjima fokusoma: a) medpoklicno sodelovanje strokovnjakov različnih strok (kako se pogajajo in razmejujejo strokovno delovanje, odgovornosti in hierarhije); ter b) sodelovanje uporabnikov (kako uporabniki storitev sodelujejo in so konstruirani kot udeleženci medinstitucionalnih sestankov).

Uvod in prvi poglavji bralca natančneje seznanijo z zgodovinskimi in sistemskimi ozadji razvoja prakse medpoklicnega sodelovanja, vloge uporabnikov in njihovega vključevanja v različne vrste timov in delovnih sestankov, katerih namen je zagotavljanje celostne zdravstvene in psihosocialne oskrbe uporabnikov. Kot ugotavljajo Juhila, Raitakari, Caswell, Dall in Wilinska (str. 9–31), so v zadnjih desetletjih neoliberalne ideje povzročile transformacijo socialnih držav tako, da so omejile vlogo države na eni strani in poudarile odgovornost (namesto pravic) uporabnikov storitev na drugi strani. Novi načini menedžiranja pa so začeli poudarjati predvsem uspešnost in učinkovitost storitev, katerih produkta sta bili tudi povečana specializacija in zožena usmerjenost organizacij zdravstvenega in socialnega varstva. Slabosti takšne

fragmentacije storitev se kažejo v pomanjkanju usklajenosti in koordinacije v individualnih primerih in širše med samimi izvajalci storitev. Odgovor na te izzive so politike in smernice, ki naj bi spodbujale razvoj številnih praks medpoklicnega sodelovanja znotraj organizacij, predvsem pa tudi v primerih medinstitucionalnega sodelovanja, katerih srečanja so v središču te monografije.

Takšna srečanja avtorji in avtorice razumejo kot prostore razmejevanja (ang. *boundary spaces*), v katerih sodelujejo strokovnjaki različnih strok in organizacij, uporabniki storitev in včasih tudi njihovi svojci ali zastopniki z namenom, da opravijo svoje naloge. Ti prostori so lahko prostori soustvarjanja rešitev ali pa »bojna polja« različnih pogledov in nasprotujočih si podskupin. Gre za v literaturi dobro znane izzive medpoklicnega sodelovanja. Avtorice v prvem poglavju tako med drugim pišejo o občutkih ogroženosti strokovnjakov, povezanih z njihovo strokovno identiteto, kompetencami in pristojnostmi, posledica tega pa je lahko rigidno razmejevanje področij dela, s tem pa so povezani tudi izzivi razmerij moči med različnimi strokami in izzivi delitve odgovornosti različnih akterjev, udeleženih v medpoklicnem sodelovanju. Problem razmerij moči je opazen tudi pri sodelovanju uporabnikov, ki so na srečanjih pogosto obravnavani kot objekti in ne subjekti v interakcijah (dober primer tega sta tretje in peto poglavje). Izzivi za delo so tudi iskanje razmerja med uporabnikovo pravico in odgovornostjo do sodelovanja ter dilema, ali je medpoklicno sodelovanje res vedno v največjo korist uporabnika. Kot poudarijo urednice in urednik v zadnjem poglavju, pa v najboljšem primeru prostori razmejevanja spodbudijo sodelujoče k razmišljanju in konstruktivni razpravi, ki poraja nove ideje (str. 225).

Iz omenjenih izzivov in tudi priložnosti medpoklicnega sodelovanja izvira potreba po raziskovanju pogovorov in interakcij v delovnih srečanjih med različnimi strokovnjaki in uporabniki. Avtorja Hall in Dall (str. 33–61) podrobneje predstavita interakcijske procese medinstitucionalnih sestankov, ki jih lahko razumemo tudi kot rituale in ceremonije, v katerih se pokažejo vrednote in pričakovanja različnih organizacijskih praks. Ceremonije so lahko degradacijske (z elementi osramotitve, iskanja krivde in transgresij v uporabniku) ali integracijske (z elementi krepitve moči, integracije v mreže pomoči in v skupnost). Avtorja poudarita, da je bolj kot osredotočanje na te elemente pomembno pogledati, kako so različni pomeni konstruirani v kompleksnih interakcijah medinstitucionalnih sestankov in kako vodijo (ali pa ne) k soglasju in pripadnosti skupini. V nadaljevanju predstavita različne dimenzije analize takšnih srečanj, med drugim raziskovanje organizacije in strukture sestankov, vloge in ravnanje vodje sestankov, obravnavanja vsebin sestanka glede na medosebne odnose, formalnosti interakcij, odigravanja strokovnih vlog in pristojnosti različnih strokovnih področij ter procese sprejemanja odločitev.

V poglavjih 3–8 avtorji in avtorice s pomočjo poglobljenih študij literature in empiričnih raziskav prej omenjene vidike interakcij v medpoklicnem sodelovanju raziščejo na različnih področjih socialnovarstvenih in zdravstvenih storitev. Za bralca verjetno najzanimivejši so v tekste vključeni transkripti in

v nekaterih primerih tudi vizualne upodobitve srečanj med strokovnjaki in uporabniki, ki so nato do potankosti analizirani glede na izbran fokus raziskave. Dall in Caswell (str. 63–82) na primer pokažeta, kako vodje sestankov z različno uporabo osebnih zaimkov v resnici navzočim sporočajo, kakšni so njihova vloga, odgovornost in prispevek, kje so meje njihovega delovanja in kdo v resnici na koncu odloča. Avtorici sta v študiji rehabilitacijskih timskih sestankov prepoznali dva načina vključujoče in dva načina izključujoče uporabe množinskega osebnega zaimka (mi). Vključujoč način je bil prepoznan tam, kjer je bil z uporabo »mi« mišljen celoten tim z enakovredno vključenim uporabnikom, in v primerih, kjer se zaimek nanaša na specifičen strokovni tim znotraj organizacije. Za prakso problematični pa so primeri, kjer se z »mi« naslavlja time ali organizacijo, ne pa uporabnika, ali pa v primerih, kjer se naslavlja organizacijo, ne pa tima. V teh primerih se jasno pokažejo meje med različnimi strokami, pristojnostmi, delegacijo odgovornosti, prav tako pa se od končne odločitve izloči tudi uporabnike same.

Ključno vlogo vodje srečanj pri vzpostavljanju k sodelovanju usmerjenih prostorov razmejevanja pokažeta tudi prispevka avtorjev Halla in Slembroucka (str. 83–113) ter avtorice Koprowske (str. 197–223). Avtorice Raitakari, Ranta in Saario pa v petem poglavju (str. 115–140) ugotavljajo, kako se vloga vodje srečanj spontano premika med udeleženci glede na razvoj vsebin sestanka, saj vlogo prevzame tisti, ki ima na določenem področju največ znanja o določeni temi. Fokus prispevka avtoric Bülow in Wilińske (str. 141–169) pa je v študiji čustvenih podlag srečanj v praksi, predvsem vloge sočutja in sočutnih ravnanj in kako ta vplivajo na vzpostavljanje zavezništev med strokovnjaki in uporabniki. Sočustvovanje je pogosto omejeno zaradi institucionalnih kontekstov, ki predvidevajo jasne cilje srečanj, v skladu s tem pa se pogosto ravna tudi strokovnjaki sami. Avtorici sta ugotovili, da se sočustvovanje pogosto pojavi, vendar pa ta osebni trenutek povezanosti in zavezništva med strokovnjakom in uporabnikom ne povzroči nujno krepitve moči uporabnika in njegovega prispevka k odločanju tima.

Monografija je zanimiva ne toliko zaradi predstavljenih področjih delovanja, saj tudi socialnemu delu v Sloveniji niso tuje, temveč predvsem zaradi predstavitve metod in različnih fokusov pri analiziranju interakcij med sodelujočimi v praksi. Raziskovanje dela v praksi namreč pogosto ostaja na ravni intervjuvanja ali izvedbe fokusnih skupin med strokovnjaki oziroma uporabniki, primanjkuje pa raziskav o tem, kakšno sodelovanje se vzpostavlja med sodelujočimi v konkretni praktični situaciji in kako se uporabniki pozicionirajo ali pa jih pozicionirajo drugi (strokovnjaki) v različnih fazah sodelovanja (npr. zbiranje informacij, ocenjevanje, sklepanje, odločanje). Čeprav lahko sodelovanje samo po sebi razumemo kot nekaj pozitivnega, pa ni nujno, da vodi v rešitve, ki bi krepile moč uporabnikov, prav tako pa, kot pokažejo raziskave, zbrane v tej monografiji (gl. sedmo poglavje avtoric Juhile, Morriss in Raitakari), navzočnost uporabnikov na sestankih in tudi njihovo aktivno sodelovanje ne pomenita samodejno pripoznanja njihove zgodbe ter s tem vloge pri definiciji problema in soustvarjanju končnih rešitev.

Monografija ponuja izhodišče za implementacijo novih metod raziskova-

nja v praksi. Zanimiva bo predvsem raziskovalcem pa tudi strokovnjakom, katerih delo vključuje srečanja v medpoklicnih in medinstitucionalnih kontekstih. Prispevki so lahko izhodišče za refleksijo o lastnih praksah pa tudi pripomoček v izobraževanju (bodočih) strokovnjakov, saj s številnimi predstavljenimi praktičnimi primeri prikaže kompleksnost sodelovanja, ki pa je zaradi različnih epistemoloških izhodišč ter pogosto ukoreninjenih in rutinskih praks velikokrat spregledana.

Anže Jurček